گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۵۳۶۲۷۴
یکشنبه ۱۰ آبان ۱۴۰۵ ۲۲:۲۵

چشم ۱۱ استان به واردات گاز ترکمنستان

# زمستان سخت گازی در کمین ایران؟

کاهش ظرفیت تولید گاز در پی آسیب‌های جنگی، تداوم ناترازی و افزایش نگرانی‌ها از تأمین سوخت در فصل سرد، زمستان پیش‌رو را به آزمونی جدی برای شبکه گاز کشور تبدیل کرده است. در شرایطی که ۱۱ استان در معرض تنش گازی قرار دارند و صنایع همچنان با خطر محدودیت مصرف مواجه‌اند، احیای واردات گاز از ترکمنستان و فعال‌سازی دیپلماسی انرژی با کشورهای همسایه می‌تواند بخشی از فشار بر شبکه داخلی را کاهش دهد. کارشناسان معتقدند حل اختلافات مالی با عشق‌آباد و استفاده از ظرفیت صادرات گاز به ترکیه، فرصتی برای تأمین پایدار گاز استان‌های شمالی فراهم می‌کند.<;br&#۴۷>

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: ناترازی گاز در ایران دیگر یک مشکل مقطعی و محدود به روزهای سرد سال نیست؛ بلکه به بحرانی ساختاری تبدیل شده که پیامدهای آن از صنایع و نیروگاه‌ها فراتر رفته و اکنون تأمین گاز بخش خانگی را نیز با ابهام مواجه کرده است. کاهش ظرفیت تولید، رشد مصرف و محدودیت زیرساخت‌های انتقال، در کنار آسیب‌های واردشده به تأسیسات گازی، شرایط تأمین انرژی در زمستان پیش‌رو را دشوارتر کرده است. بر اساس آخرین ارزیابی‌ها، از مجموع حدود ۲۳۰ میلیون مترمکعب ظرفیت تولید گاز که در پی آسیب‌های ناشی از جنگ از مدار خارج شده بود، تاکنون تنها ۱۰۰ میلیون مترمکعب به چرخه تولید بازگشته است. به این ترتیب، حدود ۱۳۰ میلیون مترمکعب از ظرفیت تولید همچنان خارج از دسترس قرار دارد؛ ظرفیتی که بازنگشتن آن می‌تواند مدیریت شبکه گاز کشور را در ماه‌های سرد سال با چالش جدی مواجه کند.

۱۱ استان در معرض تنش گازی؛ شمال کشور در صدر فهرست

برآوردها نشان می‌دهد ۱۱ استان کشور ممکن است در زمستان امسال با تنش گازی مواجه شوند. در این میان، مازندران، گلستان و خراسان شمالی در شمار استان‌هایی هستند که با شرایط دشوارتری روبه‌رو خواهند بود. همچنین استان‌های تهران، البرز، سمنان، کرمان، اصفهان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان و خراسان رضوی نیز ممکن است با محدودیت یا نوسان در تأمین گاز مواجه شوند. این وضعیت به‌ویژه برای استان‌های شمالی اهمیت دارد؛ چراکه فاصله این مناطق از مبادی اصلی تولید و محدودیت‌های موجود در انتقال گاز، آسیب‌پذیری آنها را در زمان افزایش مصرف بیشتر می‌کند. از همین رو، تأمین منابع جایگزین و استفاده از ظرفیت واردات گاز می‌تواند به یکی از راهکارهای مهم عبور از زمستان پیش‌رو تبدیل شود.

واردات گاز از ترکمنستان؛ فرصتی برای عبور از بحران زمستانی

در چنین شرایطی، احیای روابط گازی با ترکمنستان بار دیگر در کانون توجه قرار گرفته است. اختلافات مالی و بدهی‌های معوق ایران به عشق‌آباد طی سال‌های گذشته، واردات گاز از این کشور را با مشکلاتی مواجه کرده و حتی به توقف جریان گاز انجامیده است. با این حال، حل‌وفصل اختلافات و ازسرگیری واردات می‌تواند بخشی از کسری گاز مناطق شمالی را جبران کند. در کنار ترکمنستان، روسیه نیز با توجه به تلاش برای یافتن بازارهای جدید صادراتی پس از اعمال تحریم‌های غرب، می‌تواند یکی دیگر از گزینه‌های همکاری در حوزه انرژی باشد. در این میان، دیپلماسی انرژی و استفاده از ظرفیت کشورهای همسایه، بیش از گذشته اهمیت پیدا کرده است.

صادرات گاز به ترکیه؛ راهکار تسویه بدهی ترکمنستان؟

در همین ارتباط، علی بختیار، عضو پیشین کمیسیون انرژی مجلس، در گفت‌وگو با ایلنا با اشاره به پیش‌بینی‌های هواشناسی درباره زمستان سخت و چالش‌های تأمین انرژی اظهار کرد: امسال با توجه به پیش‌بینی زمستانی سخت، شرایط دشوارتری برای تأمین انرژی خواهیم داشت. اگرچه امیدواریم بارندگی‌های مناسبی رخ دهد تا در تابستان آینده با مشکل آب و برق مواجه نشویم، اما برای تأمین گاز باید تمهیداتی ویژه و متفاوت از سال‌های گذشته در نظر گرفته شود. وی با بیان اینکه مشکل اصلی کشور در حوزه گاز، کمبود منابع و کسری تولید است، افزود: از نظر فنی، تجهیزات و فناوری با مشکلات عمده‌ای مواجه نیستیم، اما آسیب‌های جنگی به برخی پالایشگاه‌ها، ناترازی‌های قبلی را تشدید کرده است. این شرایط به دلیل فاصله استان‌های شمالی از مبادی تولید، نگرانی بیشتری برای تأمین گاز این مناطق ایجاد می‌کند.

این عضو پیشین کمیسیون انرژی مجلس با تأکید بر ضرورت فعال‌سازی دیپلماسی گاز تصریح کرد: ایران باید همکاری با کشورهای حوزه CIS، به‌ویژه ترکمنستان و روسیه را با جدیت دنبال کند تا از بروز کسری احتمالی گاز در استان‌های شمالی جلوگیری شود. بختیار درباره چگونگی حل اختلافات گازی با ترکمنستان گفت: موضوع قیمت گاز دریافتی از ترکمنستان باید حل‌وفصل شود. می‌توانیم با صادرات و تأمین گاز مورد نیاز ترکیه، این مسئله را مدیریت کنیم. به این ترتیب که ۵۰ درصد گاز وارداتی برای مصرف داخلی، به‌ویژه در استان‌های شمالی، اختصاص یابد و مابقی به ترکیه منتقل شود. با این روش دیگر ناچار نخواهیم بود مانند سال‌های گذشته، گاز صادراتی به ترکیه را برخلاف تعهدات محدود یا متوقف کنیم.

وی همچنین بر ضرورت ایفای تعهدات مالی ایران تأکید کرد و گفت: سازمان برنامه و بودجه باید پرداخت مطالبات طرف ترکمنستانی را به‌موقع و به‌روز انجام دهد تا جریان واردات گاز در فصل سرد سال پایدار بماند. وزارتخانه‌های نفت و امور خارجه نیز باید مذاکرات و رایزنی‌ها برای ازسرگیری واردات گاز را دنبال کنند. تحقق این موضوع به کارآمدی دیپلماسی انرژی بستگی دارد؛ به‌ویژه آنکه تحریم‌ها ابعاد این مسئله را پیچیده‌تر کرده‌اند.

صنعت نباید نخستین قربانی ناترازی گاز باشد

این کارشناس انرژی با اشاره به آسیب‌پذیری استان‌های شمالی اظهار کرد: در این مناطق، مسئله بیش از آنکه به انتقال گاز مربوط باشد، به تأمین منابع بازمی‌گردد و اگر برای آن تدبیری اندیشیده نشود، استان‌های شمالی قطعاً با چالش مواجه خواهند شد. بختیار با انتقاد از تداوم محدودیت مصرف انرژی برای صنایع گفت: در سال‌های گذشته، همواره برای تأمین نیاز بخش خانگی، صنایع در معرض قطعی و محدودیت گاز و برق قرار گرفته‌اند. این در حالی است که اکنون منابع نفتی مورد انتظار محقق نشده و شرکت‌های تولیدی نیز با فشار مضاعف مالیاتی مواجه‌اند. بنابراین، اعمال محدودیت مجدد گاز می‌تواند ضربه سنگینی به بخش تولید وارد کند. وی تأکید کرد: مدیریت ناترازی نباید به معنای انتقال تمام هزینه‌ها و فشارها به بخش صنعت باشد. لازم است برنامه‌ریزی به‌گونه‌ای انجام شود که صنایع نخستین گزینه برای اعمال محدودیت مصرف انرژی نباشند؛ زیرا تداوم این روند، تولید و اقتصاد کشور را بیش از پیش تحت فشار قرار می‌دهد.

انرژی‌های تجدیدپذیر؛ راهکار بلندمدت کاهش وابستگی به گاز

عضو پیشین کمیسیون انرژی مجلس در ادامه با اشاره به ضعف برنامه‌ریزی در حوزه تأمین انرژی گفت: در برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت کشور اشکالاتی وجود دارد. از جمله اینکه منابع پیش‌بینی‌شده در قالب ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر برای توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر به‌طور کامل محقق نشده و منابع مالی جایگزین نیز برای این بخش در نظر گرفته نشده است. به گفته وی، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند در کوتاه‌مدت و میان‌مدت وابستگی کشور به گاز را کاهش دهد. ایران حدود ۵۵ هزار مگاوات ظرفیت بالقوه انرژی خورشیدی و ۴۴ هزار مگاوات ظرفیت تولید برق بادی در امتداد ۲۵۰۰ کیلومتر از سواحل خود دارد؛ ظرفیت‌هایی که در صورت سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب می‌توانند به کاهش ناترازی انرژی کمک کنند.

بختیار با انتقاد از کمبود اعتبارات این حوزه اظهار کرد: اعتبارات تخصیص‌یافته برای انرژی بادی تقریباً صفر و منابع اختصاص‌یافته به انرژی خورشیدی نیز بسیار ناچیز است. این در حالی است که توسعه این منابع می‌تواند بخشی از فشار موجود بر شبکه گاز و برق کشور را کاهش دهد. وی ایجاد هاب برق تجدیدپذیر را یکی از ضرورت‌های بخش انرژی دانست و افزود: برای تحقق این هدف باید زیرساخت‌های لازم، زمین و امکانات مورد نیاز فراهم شود و با ارائه مشوق‌های جذاب، سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی به این حوزه ورود کنند. همچنین باید امکان صادرات حداقل ۵۰ درصد برق تولیدی بخش خصوصی فراهم شود تا انگیزه اقتصادی سرمایه‌گذاری در این بخش افزایش یابد.

ایران و فاصله با جایگاه واقعی در تجارت گاز

این نماینده پیشین مجلس در پایان با انتقاد از نگاه دولتی به صنعت انرژی گفت: توقف صادرات برق به بهانه ناترازی، فشار بر بخش تولید را افزایش می‌دهد و مانع گردش صحیح چرخه انرژی کشور می‌شود. ایران در حوزه انرژی‌های فسیلی و تجدیدپذیر از ظرفیت بالایی برخوردار است، اما مدیریت ناکارآمد و مداخلات دولتی مانع استفاده مطلوب از این منابع شده است. وی تأکید کرد: دولت باید به‌جای مداخله مستقیم در فعالیت‌های بخش خصوصی، نقش تسهیل‌گر داشته باشد و با کاهش موانع اداری، تسریع صدور مجوزها و فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری، تولید انرژی را رونق دهد. بختیار با اشاره به سهم اندک ایران از تجارت جهانی گاز خاطرنشان کرد: با وجود برخورداری از منابع عظیم گازی، سهم ایران در تجارت گاز تنها حدود یک درصد است. این در حالی است که کشور باید در حوزه‌های سواپ، ترانزیت، صادرات و مبادله گاز نقش پررنگ‌تری ایفا کند و جایگاه خود را به‌عنوان هاب گازی منطقه تثبیت کند.

در مجموع، واردات گاز از ترکمنستان می‌تواند یکی از راهکارهای کوتاه‌مدت برای کاهش فشار بر شبکه گاز در زمستان باشد؛ اما عبور پایدار از بحران ناترازی، به مجموعه‌ای از اقدامات هم‌زمان نیاز دارد. حل اختلافات مالی با همسایگان، تقویت دیپلماسی انرژی، جلوگیری از تحمیل تمام محدودیت‌ها به صنایع و توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، حلقه‌های مکمل این مسیر هستند. در غیر این صورت، حتی واردات گاز نیز تنها فرصتی موقت برای عبور از زمستان خواهد بود و بحران ناترازی در سال‌های آینده همچنان پابرجا می‌ماند.